

A85/17

15 april 1985

RAMIZ ALIA, ERFGENAAM VAN HOXHA

Het verscheiden van een partijleider in een Oostblokland geeft altijd weer aanleiding tot speculaties over mogelijke koerswijzigingen in de politiek van dat land. Zeker als dit land ruim veertig jaar zo'n starre en onbuigzame koers heeft gevolgd als Albanië onder de 11 april jl. overleden Enver HOXHA. Van zijn opvolger, de bijna zestigjarige Ramiz ALIA, worden geen spectaculaire veranderingen verwacht. De internationale pers bestempelt hem als een stalinist, die niet geneigd zal zijn het door Albanië zelf verkozen isolement op te heffen. Wie is deze nieuwe Albanese leider en wat mag van hem verwacht worden? Een portret.

De loopbaan van ALIA, die is gehuwd met een dochter van ene professor Alexander XHUVANI, toont dat hij alle politieke zwenkingen van HOXHA heeft meegemaakt en overleefd; de breuken met Joegoslavië, de Sovjet-Unie en China en de ontelbare zuiveringen. Niets in zijn carrière wees er echter aanvankelijk op dat hij het ooit zou brengen tot de hoogste positie in zijn land. De ster van ALIA kon pas rijzen, dank zij een vete tussen de HOXHA-clan en die van Mehmet SHEHU, gedurende tientallen jaren de rechter hand en gedoodverfde opvolger van de Albanese partijleider.

Pas begin dit jaar verschaftte het Albanese partijblad Zeri i Popullit (Stem van het Volk) duidelijkheid omtrent de raadselachtige dood van SHEHU, eind 1981. In tegenstelling tot eerdere officiële lezingen, die luiden dat er sprake was geweest van zelfmoord, werd nu toegegeven dat de voormalige premier was geliquideerd omdat hij een agent zou zijn geweest van Amerika, de Sovjet-Unie en Joegoslavië. Algemeen wordt nu aangenomen dat SHEHU in december 1981 tijdens een vergadering van het Politbureau van de Albanese communistische partij is doodgeschoten na een woordenwisseling met HOXHA. Aanleiding voor dit incident zou een persoonlijk meningsverschil tussen beiden zijn geweest over het verlaten van het internationale isolement van Albanië. De dood van SHEHU betekende het einde van de politieke aspiraties van alle leden van de machtige SHEHU-clan, waarvan verschillende leden hetzelfde lot ondergingen als de ex-premier en andere voor lange tijd achter de tralies verdwenen.

Kort na de uitschakeling van SHEHU werd duidelijk wie er nu door HOXHA werd vooruitgeschoven als tweede man en potentiële opvolger. De Nationale Volksassemblee van Albanië koos 22 november 1982 de ideoloog Ramiz ALIA tot voorzitter. Daarmee was hij in naam ook staatshoofd, een politieke functie zonder veel bevoegdheden, maar wel een positie die hem veel aanzien en invloed verschaftte in het Albanese regerings- en partijapparaat. Steeds vaker verscheen ALIA in de pers, dikwijls in gezelschap van HOXHA. Zijn uitspraken werden veelvuldig integraal gepubliceerd. Het was duidelijk dat HOXHA in hem de meest geschikte opvolger zag, wat ertoe geleid heeft dat ALIA zo kort na het heengaan van HOXHA tot partijleider gekozen kon worden.

politieke koers onder ALIA

Het is opmerkelijk dat de waarschijnlijk reeds door SHEHU gepropageerde "opening" van Albanië, kort na diens liquidatie in beperkte mate toch heeft plaatsgevonden. De afwijzende houding jegens de aartsvijanden Joegoslavië, de Sovjet-Unie, China en de Verenigde Staten bleef weliswaar ongewijzigd, maar met kleinere Europese staten werden de afgelopen tijd voorzichtig contacten gelegd. Deze beperkte opheffing van het Albanese isolement werd merkwaardigerwijs ingeluid door een bezoek van de Beierse minister-president Franz Josef STRAUSS aan Tirana, in augustus 1984. Dit bezoek werd gevolgd door enkele accoorden met landen als West-Duitsland, Turkije, Italië en Malta, die vooral de handelsbetrekkingen tot onderwerp hadden. Met Griekenland werden zelfs afspraken gemaakt over het openstellen van de Grieks-Albanese grens.

Het lijkt erop dat de nieuwe leidersklasse in Albanie, waarvan ALIA en premier Adil CARCANI de voornaamste exponenten zijn, de oude HOXHA er in zijn nadagen toch van hebben weten te overtuigen, dat om economische redenen een opening naar landen met andere systemen niet langer tegengehouden mag worden. Volgens sommige diplomatieke bronnen zou ALIA zelfs het brein zijn achter de recente buitenlandse politiek van Albanie.

Waarschijnlijk heeft HOXHA ingestemd met deze "half-open" koers, op de strikte voorwaarde dat Albanie's houding jegens de aartsvijanden ongewijzigd blijft. De uitgestoken hand van Moskou, dat de laatste jaren regelmatig normalisering van de in 1961 afgebroken betrekkingen heeft voorgesteld, wordt resoluut geweigerd. De ontwikkelingen rond de uitvaart van HOXHA tonen aan dat ALIA vast van plan is de eigenzinnige stalinistische koers van zijn voorganger voort te zetten. De verzoenende toon van zowel Sovjetrussische als Chinese zijde, die beide in condoleance-telegrammen zeggen de dood van kameraad HOXHA zeer te betreuren, werd bot afgewezen. De Russische condoleances werden zelfs per kerende post teruggezonden. Blijken van medeleven uit Griekenland en Italië werden wel geaccepteerd.

Alles wijst erop dat Albanie onder ALIA geen radicale koerswijzigingen zal ondergaan. Uit economische overwegingen zal het land, dat in een diep economisch dal verkeert, echter in de toekomst toch streven naar verdere uitbreiding van de handelscontacten met enkele kleinere staten.

De relaties met buurland Joegoslavië tenslotte, zullen onder ALIA mogelijk onder nog grotere druk komen te staan. Stammend uit een uit Kosovo gevluchte familie heeft de nieuwe partijleider in het verleden reeds meermalen blijk gegeven van zijn ongenoegen over de Joegoslavische houding in de kwestie Kosovo.